



RAKT AV ANSPRÅK

Nachla Libres första egna diktsamling, *Tiden har sett allt*, utvecklar poetiken från live- och antologisuccén *Revolution Poetry*. Berättelsen, motståndet och engagemanget står i centrum. Gordana Spasic finner intressanta, ibland nästan geniala enskildheter i boken, men retar sig på anspråket. Poeten framställer sig som Frida Kahlo i en värld av Kim Kardashians. Läs eller lyssna till hennes recension.

Lyssna till recensionen? Klicka på pilen!

Nachla Libre, född 1986, har ett gediget CV för sin ålder. Hon är ruttad scenpoet, konstnär, en av initiativtagarna till *Revolution Poetry* – en rörelse som gjort till sin uppgift att ta historier från förorten till innerstaden – liksom hon är en av redaktörerna för antologin med samma namn, utgiven år 2018 på Bonnier Carlsen. På förlagets hemsida beskrivs *Revolution Poetry* som följer: “Inspirerade av amerikanska Def Poetry Jam bestämde de sig för att ta sina historier från Stockholms miljonprogram till finrummen och teaterscenerna. De ville inte tävla utan fokusera på det talade ordet, historierna, de marginaliserade och undantryckta. De ville berätta sin egen historia, på sitt eget sätt.” Redan här, blir jag konfunderad. Förvisso berättar man sin egen historia på så sätt att man tar ordet från exempelvis innerstadsmedier. Det är “på sitt eget sätt” jag har svårt med. Kan omlokaliseringen till “finrummen” ske helt utan eftergifter, till exempel omlokaliseringen från scen- till förlagspoesin? Vad gäller specifikt Libres

debutdiktsamling *Tiden har sett allt*, utgiven på Norstedts, blir svaret nej.

Tiden har sett allt tar avstamp i ett nattligt tankeflöde. Klockslagen anges, språket är momentant. Texten efterliknar mobilanteckningar eller en, tyvärr sämre, skunkdagbok. Till en början får läsaren ta del av olika tankar kring staden. Staden (Stockholm) är besjälad, växer fram ur natten som en angripare. Också iakttagelser från klubb- och festsammanhang diarieförs, jagets inställning till dessa är ambivalent som framgår av citatet nedan.

00:31

Jag är egentligen för religiös för det här

Inte enbart festsammanhangen utan också jagets övriga sammanhang präglas av ambivalens, inte minst konstvärlden. Ovan beskrivna sjök av "tankar för stunden" varvas med längre, berättande, dikter. Samtliga dikter har titlar ("REHAB", "KONSTNÄR", "DUNYA", för att nämna några.) och behandlar skilda teman – adolescensen i Rotebro, familjen, erfarenheten av att vara rasifierad, kvinna, muslim, av islam, det chilenska revolutionära arvet, konstvärlden, vålds- och machokultur, olycklig kärlek, psykisk ohälsa.

För det mesta skriver Libre på fri vers. Det händer att rim förekommer, flätrimmet i dikten "4 VINDAR" som ett exempel. En del av dikterna är uppbyggda kring upprepade fraser och påståenden (exempelvis "*Jag trodde inte att*" eller "*Han vill inte ha mig/och samhället håller på att gå under*"). En annan, mindre vanligt, återkommande stilfigur är epiforen och Libre jobbar även med allitterationer (någon gång). Dikterna är skrivna på ett vardagsnära språk (högtidligare i de delar som rör tro). I dikterna har Libre arbetat in sociolekt, liksom insprängda ord och meningar på spanska och arabiska. Jag har svårt att se stilistiska mönster i diktsamlingen som helhet, annat än att spanskan framträder som ett motståndets språk liksom ett kärlekens, medan arabiskan används som ett verktyg i de dikter som behandlar tro.

04:52

***Telenovelan efter
spanska nyheterna
White washing
Klassism
Hysterisk hombre
Döende mamá
Frånvarande papá
Bortrövad hermana
Otrogen tío
Alkoholiserad tía***

**Lömsk prima
Ond gemelo
Fattig jovencito
Rik jovencita**

Ovan citerat fragment framstår i sin enkelhet som genomarbetat och den som någon gång sett en telenovela borde känna igen sig. Jag tycker mycket om bastardformen spanska/svenska, att subjekten är spanska och attributen svenska. Vidare ger det en snygg rytm – bristen på densamma i övrigt tar mig på sängen sett till Libres bakgrund som scenpoet. Detta gäller även den generella avsaknaden av formuleringsglädje.

Jag kommer att tänka på Malte Perssons dikt “Anteckningar om bekännelselyriken”, citerad nedan, där han skriver att varje erfarenhet blir förbrukad så snart den en gång beskrivits, om inte förnyelse av formen sker.

/.../

**Ju mindre ny en smärta
eller orättvisa framstår som,
och ju mindre hemlig en hemlig skam,
desto mer form kräver konsten av den,
orättvis som konsten alltid är.**

Nachla Libre skriver i sin tur som följer.

03:30

**Jag vill inte lära ut självklarheter
till människor som inte
anser mig vara självklar**

Jag frågar mig om inte Libre blandar ihop didaktik och gestaltning. Dikten ”NYHETSMORGON” är en förteckning av begrepp som jag utgår från förekommit i morgonens nyhetsflöde, från landgrabbning, via plastfyllda hav och oljepriser, till för tidig död. Plattityder och förmenta djupsinnigheter blandas friskt: “Lägg inte din självkänsla i andras händer” står det på ett ställe. För att parafrasera Louise Hoffstens fantastiska albumtitel från 1999: *Beautiful, But Why?*

De rent registrerande fragmenten är dock fina, blicken på detaljerna i omgivningen är klar och kärleksfull: till exempel när jaget får syn på några Gs med likadana jackor och tänker sig att de är BFFs forever eller hör Lugna gatan

be kidsen att sluta gå på deras “nervar”. Libre äger en förmåga att skriva associativt och med humor, som nedan. Men varför så sällan?

/.../

Jag alarm

Han snooze

/.../

Även dikten “LIVSLÄXA” sticker ut. Dikten består av en uppräkningslista av olika saker som jagets pappa lärt henne. Den börjar i påståendet att pappan försökt lära jaget livet (bland annat att man måste läsa “los clásicos de la literatura”) men någonting händer på vägen. Påståendet osäkras för varje ny sak som räknas upp, går till att pappan *kanske* försökt lära diktjaget livet (han lär henne vikten av ett skarpt intellekt men motsätter sig hennes) och blir slutligen till ett rent ifrågasättande. Diktjaget frågar om pappan *verkligen* försökte lära henne livet (han lär henne hur man sviker och aldrig säger perdón). Berättandet är flerskiktat, och “listandet” får här ett tydligare syfte.

Det jag har svårt med i många av de andra dikterna är att de bara har ett skikt, de stannar vid det synbara, de avhandlar och de förtecknar. Angelägna ämnen fladdrar förbi, som hemmasnickrade banderoller i förstamajståget. Vad vill dikten med rader som “*Vithetsnormen är en mördare*” eller “*Människor bygger system / System formar människor*”? I dikten “NÅGONSTANS” kommer en kvinna med neonrosa NYC-keps fram till jaget på en strand i utlandet och “*frågar på engelska om jag vill ha massage / och jag svarar no thanks / Hon böjer sig snabbt och klämmer på min fot / och säger massage? / Jag säger no thanks it’s okay / Hon svarar med okay no massage / och går vidare / Jag skäms*”. Det konstlösa uttrycket funkar väl här – Libre når in i den absurda situationens kärna. Detta upphävs dock genast genom upplysningen om att jaget känner skam. Jaha.

Libres personporträtt liknar telenovelans. De är inte alkoholiserade, otrogna eller hysteriska – det jag menar är att de är lika grovt tillhuggna, men åt andra hållet. Helgonlik mamma, bildad pappa, varmaste farfar, klokaste farmor. Intrycket man får är att alla är politiskt medvetna och belästa. Jagets förebilder är “intellektuella systrar” (som just därför motarbetas av packet). Jaget i sin tur är HSP, en “Frida Kahlo i en värld av Kim Kardashians”, har fler högskolepoäng än chefer(?), och någon som no matter what tar strid mot patriarkatet. Så kan det förstås vara, men varför ska någon människa läsa om det, i denna form?

Många gånger frågar jag mig: Varför kommer de här orden emot mig? Jag vill mota bort dem med en kratta. På en boksida, utan ansträngningar att överföra vare sig scenens rytm, patos eller humor, berövas orden sitt värde. Här ska tilläggas att det rent grafiskt inte händer mycket mer än enstaka kursiveringar och versaler för att understryka frustration.

De som vänder sig emot det raka berättandet är personer som inte har någonting att berätta, skriver Libre. Rakt och konstlöst är inte samma sak. Det enda som berättas här är nämligen en historia om dikter som gör anspråk på att förmedla något slags äkthet, identitet, att göra något med världen, läsaren, och misslyckas. De vill förändra, fraktionera, skaka om, men bristen på form, i kombination med det närmast banala innehållet, hamnar i vägen för anspråket.

Längst ner på s. 60 i boken får jag syn på följande.

/.../

01:41

FUCK DET MANLIGA "GENIET"

FUCK DET MANLIGA "GENIET"

FUCK DET MANLIGA "GENIET"

FUCK DET MANLIGA "GENIET"

FUCK DET MANLIGA "GENIET"

01:42

OCH ALLA

oavsett könsidentitet

Först tänker jag att dikten också tar slut där och någonting i mig vaknar till liv. Det är bra, nästan briljant. En vrede och en humor som är mycket större än den dumma pappfiguren "det manliga 'geniet'" framträder, och spiller över på precis alla. Plötsligt säger dikten något mer än att diktjaget har ett diffust begrepp/ett anonymt subjekt som sin nemeses. Men dessvärre har jag tänkt fel. Den fortsätter på nästa sida.

som höjer honom till skyarna

Trots att ni har vetskap om

HUR ÄCKLIG HAN ÄR

/.../

Det hela slutar som något slags agitationsdikt som inte förmår agitera, rösten är lika diffus och anonym som "det manliga 'geniet'". Det har aldrig framstått som så klart som nu, vad lärarna på skrivarskolan menade med att man ska "stryka slutet". Det är möjligt att en debutant saknar sådan insikt. Av redaktörer på Norstedts förlag vågar jag dock begära mer.

Tiden har sett allt
Nachla Libre
Norstedts

Författarfoto: Kajsa Göransson.